



Wystawa

**"Administracja
i zarządzanie
w instytucjach
medycznych
XIX w."**

Graffika: Karol Balicki

Lublin
2023

W ramach obchodów XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki zapraszamy Państwa do zwiedzania naszej wystawy książek ze zbiorów CyfrUM - Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

XIX wiek to początek współczesnej formy szpitala, to jest miejsca do leczenia chorych przez wyspecjalizowany personel. Szpital nie jest obecnie – jak było dawniej – dobroczynną instytucją dla ubogich i bezdomnych, a jedną z najważniejszych jednostek systemu opieki zdrowotnej. Skuteczne zarządzanie jest kluczowym elementem funkcjonowania szpitala, wpływającym na jakość świadczonych usług oraz efektywność instytucji medycznej. Odpowiednie planowanie, organizacja, kontrola i koordynacja działań optymalizują proces leczenia pacjentów, skracają czas oczekiwania na opiekę medyczną i zwiększają dostępność specjalistycznych usług.

Osoby zainteresowane zmianami w zarządzaniu i organizacji publicznej ochrony zdrowia zapraszamy do odwiedzenia naszej wystawy.

Wystawa powstała w związku z realizacją przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Medycznego w Lublinie Projektu: Wprowadzenie do OPAC rekordów pol. książek z kolekcji LTL (1800-1945) i digitalizacja zasobu (1800-50), Umowa nr SONB/SP/513726/2021, Program „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Edukacji i Nauki, m.in. dzięki któremu zostało zaktualizowane oprogramowanie biblioteki cyfrowej i została przeprowadzona digitalizacja części zasobu dawnej biblioteki Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Lublinie,
Dział Cyfrowego Udostępniania Zbiorów z Pracownią Kserograficzną

Rada Lekarska

Instrukcja dla lekarza obwodowego

Warszawa 1838

Publikacja dwujęzyczna (rosyjsko-polska), dotycząca urzędu Lekarza obwodowego, bezpośrednio podległemu Inspektorowi lekarskiemu i Urzędowi lekarskiemu regionu. Jego obowiązki, dotyczące wszelkich spraw “do medycyny sądowej i policyi lekarskiej należącemi” podzielono na części: pod względem policyjno-lekarskim, służby oraz naukowym.



A physician examining a gypsy child, W. Small, 1898.

Na oryginalnie Dyrektor Główny Prezydujący w Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych Duchownych i Oświecenia Publicznego, własnoręcznie napisał:

„Zatwierdzam.”

General-Adjutant SZYPOW.

w Warszawie 15 (27) Grudnia 1838.

INSTRUKCYA DLA LEKARZA OBWODOWEGO.

Lekarz obwodowy jest to starszy Urzędnik lekarski w obwodzie, zawiadujący wszelkimi interessami do medycyny sądowej i policyi lekarskiej należącemi.

Lekarz obwodu zostaje pod bezpośrednim kierunkiem Inspektora lekarskiego gubernialnego i właściwego Urzędu lekarskiego.

Obowiązki jego są następujące:

a) Pod względem policyjno-lekarskim.

1. Powinien się starać, ile możności, poznać obwód we względzie topograficznym, to jest: podczas objazdu obwodu

O
CZYNNOŚCIACH SĄDOWO - LEKARSKICH
W OGÓLNOŚCI.

§ 18.

Czynności sądowo-lekarskie w ogólności są:

1) Wyexaminowanie przedmiotu dochodzeniom jego powierzonego (inspectio, inquisitio medico-legalis, s. obductio in genere).

2) Spostrzeżenie czyli spisanie protokularne tego wszystkiego, co przy dochodzeniu wykrytém zostało (visum et repertum); wreszcie

3) Zdanie czyli wnioski (judicium s. elogium medicum s. parere) i sporządzenie tak zwanych *świadectw*, *aktów sądowo-lekarskich* lub *raportów* (relatio medico-legalis).

Bohn de officio medici dupplici, Clinico et forensi. Lipsiae 1704.

Hebenstreit de officio medici forensi. Lipsiae 1748.

Schwabe Anleitung zu den Geschäften und Pflichten eines Phisicus. Erfurt 1786—7.

Dorn die Gerichtliche Arzneiwis. in ihrer Anwendung. München 1813.

Do obowiązków lekarza obwodowego należy objazd obwodu, poznanie go pod względem topograficznym, tj. położenie, rodzaj i własność ziemi, ilość i rozciągłość lasów, wiatry, akweny (z informacją o własnościach chemicznych i lekarskich), rozkład i układ posiadłości wiejskich, obyczaje mieszkańców, ich dieta, tryb życia, sposób zatrudnienia, obecność fabryk, rękodzielni, zakładów; następnie "opisanie lekarsko-topograficzne obwodu" według wzoru, z wyróżnieniem, co na danym terenie może okazać się szkodliwe dla populacji.

Lekarz obwodowy musi mieć nadzór nad przyczynami i występowaniem chorób endemicznych, zawiaduje i nadzoruje niezbędne kwarantanny. Szczególną uwagę ma zwracać na rozprzestrzenianie się chorób wenerycznych. Jest odpowiedzialny za szczepienia ospy, z których należy sporządzać raport ilościowy i imienny.

Мѣсяць и число. (Miesiąc i dzień).	Содержаніе наблюденій. (Treść spostrzeżeń).	Отмѣтка Варшавскаго Медицинскаго Инспектора. (Dekretacye Inspektora lekarskiego).

Lekarz obwodowy czuwa nad stanem zwierząt w obwodzie, zwłaszcza w kontekście chorób epizootycznych i groźnych dla ludzi; wyszczególniony katalog chorób, gdzie konieczna jest interwencja na miejscu, przedsięwzięcie środków zaradczych oraz przepisanie lekarstw nie droższych niż rynkowa cena zwierzęcia. W przypadku wykrycia prawdziwej ospy krowiej - konieczny raport i pobranie materiału na wakcyne.

Номеръ рекупи. (Numer bieżący).	Название мѣсть. (Nazwisko miejsc).	Кѣмъ приви- та оспа. (Nazwisko lekarza szcze- piącego).	Число и полъ дѣтей.		Когда при- вита оспа. (Data za- szczepienia ospu).	Когда дѣлана ревизія. (Data odbycia rewizyi).	Въ ко- торый разъ приви- тали оспа (Ile ra- zy za- szczep- tano).	Какая матерія употреблена для прививанія.			Съ какимъ успѣхомъ привита оспа.			ПРИМѢЧАНІЯ. (UWAGI).
			Мужск:	Женск:				Свѣжая отъ дѣтей.	Сухая со стекла.	Отъ коровъ.	Хоро- шимъ.	Сомни- тельными.	Неприня- лась.	
			Мѣзк:	Женск:				(Zaszczepiono materya).			(Zaszczepiona ze skutkiem).			
							Свѣжа.	Суха.	Wprost od krowъ wzie- ta.	Добрым.	Wapli- wym.	Nieprzyje- la się.		

Ma zwracać uwagę na wszystko, co ma wpływ na zdrowie mieszkańców. Ma nadzór nad sprzedawaną żywnością i napojami – czy świeże, a produkty zbożowe nie są skażone sporyszem, czy owoce są dojrzałe, grzyby jadalne, napoje alkoholowe nie fałszowane; zwraca uwagę na ogólnie pojętą higienę sklepów, składów, szlachtuz, ulic, zapleczy, kanałów oraz czuwa nad popularyzacją wiedzy nt. pierwszej pomocy.

ВЪДОМОСТЬ

О ДѢТЯХЪ КОИМЪ ПРИВИТА
оспа.

за 183 ГОДЪ.

W Y K A Z

dzieci którym zaszczepiono
ospę.

za rok 183

W gestii lekarza obwodowego leży też dozór proceduralny nad cmentarzami, pochówkami, obdukcje, sekcje, odpowiadanie na pytania sądu. Również dozór nad aptekami, składami materiałów aptecznych oraz w szpitalach i więzieniach (poprawna realizacja Instrukcji). Musi dokumentować swoje działania i tworzyć dokumentację osób wykonujących zawody medyczne i około medyczne, monitorować przypadki osób bez uprawnień, badać przypadki nadużyć; wystawia świadectwa dot. urzędniczych emerytur, upowszechnia wiedzę na temat właściwych procedur i środków leczniczych, raportuje o naukowych nowinkach lub kwestiach, które należy zbadać: nowych sposobach leczenia, recepturach medycyny ludowej, nadzwyczajnych zjawiskach w przyrodzie.

Ubogich powinien leczyć bezpłatnie oraz kierować do szpitala, zaś przy nieobecności lekarza wojskowego leczyć również wojskowych i więźniów; pomagać akuszerkom na wezwanie.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)

Rada lekarska
Instrukcja dla lekarza Miasta
Warszawy
1838

Wydanie dwujęzyczne, rosyjsko-polskie,
zawierające obowiązki lekarza miasta Warszawy.

Jest to urząd pomocniczy wobec Inspektora
lekarskiego w Warszawie, w zakresie czynności
dotyczących medycyny sądowej i policji lekarskiej
oraz wobec Urzędu lekarskiego.

ИНСТРУКЦІЯ
Городскому Лекарю
въ г. Варшавѣ.

(Медицинскимъ Совѣтомъ разсмотрѣнная и одобренная на общемъ
засѣданіи Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ
дѣлъ и Народнаго Просвѣщенія).

INSTRUKCYA
Dla Lekarza Miasta
Warszawy.

(Przejrzana przez Radę lekarską i przyjęta na posiedzeniu ogólnym Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego).

Zadania Lekarza Miasta Warszawy

W przydzielonej sobie części miasta zajmuje się z urzędu kwestiami higienicznymi i bezpieczeństwa żywności, ma obowiązek nadzoru nad regularnym uprzątnieniem z ulic nieczystości, zwłaszcza w okolicach targów czy jatek, przepustowością i stanem kanałów, stanem żywności i napojów sprzedawanych w okolicy pod kątem higienicznym, ale i ewentualnych fałszerstw, nad aptekami, składami materiałów aptecznych i farb pod względem stosowania przepisów.

Osoba na tym stanowisku wykonuje działania na zlecenie Inspektora miasta oraz Urzędu lekarskiego, lub do nich raportuje, po wykonaniu poleceń Wojennego Gubernatora, Vice-Prezydenta m. Warszawy lub Głównego Inspektora służby zdrowia. Prowadzi nadzór nad stosowaniem przepisów z zakresu policyjno-sądowego.

ЖУРНАЛЪ ВАРШАВСКАГО ГОРОДСКАГО ЛЕКАРЯ

за 183 ГОДЪ.

DZIENNIK

LEKARZA MIASTA WARSZAWY

za rok 183

Lekarz Miasta Warszawy

W przypadkach wezwań do “stanu pozornej śmierci” powinien zawsze pomocy udzielić, zaś ubogich chorych zawsze przyjmować nieodpłatnie i kwalifikować do leczenia szpitalnego. Jest bezpośrednio odpowiedzialny za realizację szczepień ospy oraz sporządzanie rejestrów zaczeponych dzieci, zgodnie z procedurą i wzorem dokumentu.

Na polecenie urzędów, w celu wykrycia ognisk chorób zakaźnych, zwłaszcza chorób wenerycznych, dokonuje kontroli domów publicznych, a także rewizji osób bezdomnych, włóczęgów, czy innych osób, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, iż mogą być nosicielami chorób zakaźnych.

ВѢДОМОСТЬ

О ДѢТЯХЪ КОИМЪ ПРИВИТА
оспа.

за 183 ГОДЪ.

W Y K A Z

dzieci którym zaszczepiono
ospę.

za rok 183

ЖУРНАЛЪ

ВАРШАВСКАГО ГОРОДСКАГО
ЛЕКАРЯ

за 183 ГОДЪ.

DZIENNIK

LEKARZA MIASTA WARSZAWY

за rok 183

Номеръ рекузи (Numer bieżyący)	Названіе мѣстѣ (Nazwiśko mjejsce)	Кѣмъ приви-та оспа. (Nazwiśko lekarza szcze-піяcego)	Число и полъ дѣтей.		Когда приви-та оспа. (Data za-сщєпіenia оspy)	Когда дѣлава ревізія. (Data odbycia rewizyi)	Въ ко-торой раз-приви-тосія (W ra-zi za-сщє-пія)	Какая матерія употреблена для прививанія.			Съ какою успѣхомъ привита оспа.			ПРИМѢЧАНІЯ (UWAGI)	
			Сыжалъ отъ дѣтей. (Sucha od дѣтей)	Сухая со стѣнъ. (Sucha со стѣнъ)				Отъ коровъ. (Od коровъ)	Хоро-шимъ. (Dobrym)	Сомни-тельность. (Wątpli-wym)	Неприви-лась. (Nieprzyję-ła się)				
												Wprost od krowъ wzię-та.			

Prowadzi dokładną dokumentację, archiwum i rejestr czynności, przygotowuje sprawozdania.

Jego miejsce zamieszkania powinno być oznaczone odpowiednią tablicą, a w nocy oświetlone kolorową latarnią.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)

**Przepis porządku załatwiania
interesów w Zarządzie Głównego
Inspektora Służby Zdrowia
i w Radzie Lekarskiej
1838**

Jest to publikacja dwujęzyczna (rosyjsko-polska), podzielona na dwie części, opisująca zakres obowiązków oraz procedury administracyjne, pierwsza część dotyczy urzędu Głównego Inspektora, a druga – Rady Lekarskiej.

Poszczególne sprawy, wymagające uwagi Głównego Inspektora Służby zdrowia i jego Zarządu, są zgłaszane bezpośrednio z wyższego szczebla - urzędu nadzorującego, czyli Komisji rządowej, oraz drogą korespondencyjną od innych zainteresowanych.

Na oryginale, Dyrektor Główny Prezydujący w Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego, własnoręcznie napisał:

„Zatwierdzam.“

Generał-Adjutant SZYPOW.

w Warszawie, 15 (27) Września 1838.

I.

P R Z E P I S

*Porządku załatwiania interesów w Zarządzie
Głównego Inspektora służby zdrowia.*

§ 1.

Do zarządu Głównego Inspektora służby Przychodzą-
nie interesów zdrowia, interesa przychodzą:

- a, Z kancelaryi ogólnej Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego.
- b, Pod adresem do zarządu Głównego Inspektora służby zdrowia.
- c, Pod adresem do Głównego Inspektora służby zdrowia.

cego opinii, i przedstawia Prezesowi Rady lub Członkowi pełniącemu jego obowiązki.

Ner 2.

W Y K A Z

Interesów nowo-przybyłych do Rady lekarskiej.

183

Nro		Rodzaj interesu i kwestyi z niego wynikającej.	Adnotacya Prezydującego
Bieżący	Zarządu Głównego Inspektora służby zdrowia		

§ 3.

Prezes Rady, lub Członek pełniący jego obowiązki, powierza zreferowanie interesu jednemu z Członków etatowych, do którego interes ten należy, lub w razie przeciwnym, przeznacza Referenta podług wła-

Rozdzielenie interesów.

Następnie opisywane są zasady organizacji biura, obowiązki pracowników: zastępcy Głównego Inspektora, jego pomocników, Szefa Biura, kancelistów, archiwisty, woźnych oraz kolejność zastępowania w razie nieobecności, a także ustalone zostają godziny pracy pracowników (8 - 15).

Określono część proceduralno-kancelaryjnych aspektów: obsługa poczty przychodzącej, procedury zgłaszania spraw do procedowania i przygotowywanie znormalizowanej dokumentacji, obieg dokumentów.

Ner 5.

PROTOKÓŁ

Rady Lekarskiej

Posiedzenie

183 roku.

Obecni:

Członkowie:

§ 12.

W interesach nadzwyczajnych spisywane będą oddzielne protokoły, zaraz po przedstawieniu interesu i podpisywane przed skończeniem posiedzenia.

Oddzielne protokoły w interes: nadzwyczajnych

§ 13.

W interesach Sądowych, oraz takich, gdzie decyduje się względem oddania pod Sąd Urzędnika Lekarskiego, lub osoby lekarskiej, także we wszystkich ważnych zdarzeniach, opinia Rady lekarskiej, oprócz zapisania onej do protokołu, będzie

Sporządzenie szczegól. nych opinij.

Zarząd Głównego Inspektora Służby Zdrowia

To w tym urzędzie tworzone są instrukcje dla lekarzy i przedstawicieli innych zawodów medycznych, oraz obwieszczenia, drukowane potem w różnego rodzaju czasopismach. Pracownicy zajmują się również kwestiami administracyjnymi, związanymi z kwalifikacją osób na cywilno-lekarskie stanowiska urzędowe oraz gromadzeniem danych o osobach wolno praktykujących, przyznawaniem niższych stopni naukowych przez Urzędy lekarskie (po uprzednim rozpoznaniu przez Radę Lekarską), sprawami dyscyplinarnymi medyków, ale też otwieraniem i przenoszeniem instytucji (aptek, szpitali, zakładów), oraz nadzorem nad ich rewizją.

N. 1.
ОБЩІЙ ЖУРНАЛЪ

ДЪЛАМЪ МЕДИЦИНСКАГО СОВѢТА

отъ

183

DZIENNIK

INTERESÓW W RADZIE LEKARSKIEJ

od dnia

183

ВѢДОМОСТЬ N. 4.			
Дѣламъ Медицинскаго Совѣта пригото- товленнымъ къ засѣданію.			
183			
Нумеръ текущій	Содержаніе дѣла	Кѣмъ исполнено	Примѣчаніе

§ 8.

Засѣданіе
Совѣта.

Засѣданіе Медицинскаго Совѣта [начи-
нается чтеніемъ журнала предъидущаго
засѣданія. За шѣмъ Предсѣдатель Совѣ-
та по выше сказанной вѣдомости опредѣ-
ляетъ порядокъ внесенія дѣлъ въ присуш-
ствіи, а по рѣшеніи, подписывается на до-
кладной запискѣ опредѣленіе Совѣта, ко-
торое пошомъ скрѣпляется Ученымъ Се-
кретаремъ. Сии записки въ должномъ по-
рядкѣ хранятся при дѣлахъ Совѣта.

Sporządzane i
gromadzone są
sprawozdania ze
szczepień ludności, na
podstawie otrzymanych
raportów z terenu, a
przypadku epidemii,
Główny Inspektor wraz
z podległym mu
Zarządem ma
obowiązek nadzorować
wykonywanie
zarządzeń w terenie.

W Y K A Z Ner 4.			
Interesów przygotowanych do decyzji na posiedzeniu Rady Lekarskiej.			
183			
Numer bieżący	Treść przedmiotu	Przez kogo odtobiony	Uwagi.

§ 8.

Posiedzenie Rady lekarskiej rozpoczyna się od czytania protokołu poprzedzającego posiedzenia. Poczém Prezes Rady przeznaczają z powyższego wykazu, porządek wnoszenia interesów na posiedzeniu, a po zapadłej decyzji Rady, takową na samém przedstawieniu zapisuje, a następnie Sekretarz naukowy kontrasygnuje. Przedstawienia te, w należytych porządku zachowane być mają w aktach Rady.

ЖУРНАЛЪ
Медицинскаго Совѣта.

Засѣданіе

183 года.

Присутствовали:

Члены:

§ 12.

Особые жур-
налы по дѣ-
ламъ экс-
пернымъ.

По дѣламъ экспернымъ составляются особые журналы по выслушаніи дѣла и подписывающіяся до окончанія присутствія.

§ 13.

Составленіе
особыхъ ак-
товъ.

По дѣламъ судебнымъ и по такимъ, гдѣ опредѣляется предать суду служащаго врача, либо медицинскаго чиновника, также во всѣхъ важныхъ случаяхъ, мнѣніе Медицинскаго Совѣта, кромѣ записки въ журналъ, излагается особымъ актомъ за

Zarząd Głównego Inspektora Służby Zdrowia

Część druga, zawiera informację o proceduralnych aspektach gromadzenia się oraz procedowania spraw przez Radę lekarską. Dokumenty, których dekretacja wskazuje na konieczność rozpoznania przez Radę, zostaje przekazana Radzie za pokwitowaniem Sekretarza Naukowego. Sekretarz wprowadza dane sprawy do Dziennika oraz sporządza ich wykaz.

PROTOKÓŁ
Rady Lekarskiej

Posiedzenie

183 roku.

Obecni:

Członkowie:

§ 12.

W interesach nadzwyczajnych spisywane będą oddzielne protokoły, zaraz po przedstawieniu interesu i podpisywane przed skończeniem posiedzenia.

§ 13.

W interesach Sądowych, oraz takich, gdzie decyduje się względem oddania pod Sąd Urzędnika Lekarskiego, lub osoby lekarskiej, także we wszystkich ważnych zdarzeniach, opinia Rady lekarskiej, oprócz zapisania onej do protokołu, będzie

Oddzielne protokoły w interes: nadzwyczajnych
Sporządzenie szczególnych opinij,

Нумеръ шеку- щій	Нумеръ по Управ- ленію Гла- внаго Ме- диц. Инс- пектора	СОДЕРЖАНІЕ ДѢЛА	Когда полу- чено въ Совѣщъ
(Numer bieżący)	(Numer za- rządu Główn. Inspe: służ- by zdrowia)	(TREŚĆ PRZEDMIOTU)	(Kiedy otrzy- mano w Radzie)

Sprawy mają być prezentowane Radzie w odgórnie ustalonej formie formalnej oraz treściowej - zalecenie zwięzłości, zachowywania porządku chronologicznego, zamieszczenia dodatkowych informacji z literatury przedmiotu o przypadkach podobnych, oraz podstawa prawna. Przed posiedzeniem tworzony jest ich wykaz, przygotowany do decyzji Rady. Protokoły z posiedzeń stworzone przez Sekretarza w wersji polskiej i rosyjskiej.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI
W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)

Передано для исполненія (Oddano do załatwienia)		Когда окончено	Примѣчанія (Uwagi)
Кому (Кому)	Когда (Кiedy)	(Кiedy ostate- cznie załatwiono)	



Rada Główna Opiekuńcza Zakładów Dobroczynnych Zdanie Sprawy z Działań Szpitali i Zakładów Dobroczynnych w Królestwie Polskiem za Rok 1845 Warszawa 1846

Podzielone jest na dwie części - pierwsza, dotyczy działalności zakładów dobroczynnych, głównie szpitali, druga - opieki nad ubogimi.

Sprawozdanie zawiera dane statystyczne dotyczące liczby działających szpitali w poszczególnych Guberniach:

- ilu osobom udzielono pomocy z podziałem na wiek i płeć
- ile kobiet ciężarnych mieściło się w Instytucie Położniczym
- jaki był średni czas pobytu w szpitalu z podziałem na:
 - szpitale Warszawskie
 - szpitale prowincjonalne
- jaka była śmiertelność osób hospitalizowanych oraz jakie były jej przyczyny.

W ciągu roku 1845 było Rad Opiekuńczych	70
w téj liczbie:	
Rad Opiekuńczych przełożonych nad zakładami dobroczynnymi w powia- tach istniejącymi	38
Rad Szczegółowych opiekujących się instytucjami w Warszawie	14
— — — — — na prowincyi	17
Rada Nadzorcza instytutu głuchoniemych	1
łącznie jak wyżej	70

I. SZPITALA.

Z końcem 1845 roku było w całym kraju szpitali dla chorych	46
a mianowicie:	
w Warszawie	8
w Gubernii Warszawskiej	15
— Radomskiej	5
— Lubelskiej	12
— Płockiej	3
— Augustowskiej	3

Oprócz wymienionych szpitali zostających pod zarządem Rad Opiekuńczych, w wielu miejscach znajdują się szpitale wyłącznie tylko dla chorych miejscowych włościan i mieszkańców /urządzone, głównejsze z nich są: szpital Xięstwa Łowickiego, szpital w ordynacji Zamjaskiej, szpital w Wiskitkach, Kurożwękach, Wilanowie i t. d.

Wszystkie szpitale zarządzane przez Rady Opiekuńcze, dawały w ciągu 1845 roku pomoc chorym, a mianowicie:

Szpitale Warszawskie, utrzymywały osób:

plci męskiej	11,111
— żeńskiej	11,319
dzieci } chłopców	497
} dziewcząt	343
łącznie	23,270
w roku 1844 rachowano w szpitalach	19,268
zatem w roku zeszłym było zwiększenie o głów	4,002

XX. Dziekanom, iżby przy rocznych wizytach szczególną uwagę zwracali na domy schronienia, i w raportach swoich, ustęp jeden poświęcali zdaniu sprawy, o ile w każdej parafii opieka nad ubogimi jest urządzoną.

Opieka nad ubogimi w Warszawie wykonywana jest przez Warszawskie Towarzystwo Dobroczynności. Instytucya ta w miarę środków i możności, wielorakie pomoce zapewnia ubogim. Jego staraniem 6 ochron urządzonych w różnych cyrkulach miasta, pielęgnuje dzieci ubogich rodziców. Dom sierot trudni się wychowaniem młodzieży płci obojgiej i sposobieniem ich do rzemieślniczego powołania. Instytut starców urządzony w gmachu Towarzystwa, daje przytułek i pomoc mieszkańcom Warszawy, którzy po wyczerpaniu zasilków zarobionych w ciągu całego życia, w wieku niemocy nie są zdolni do pracy.

Towarzystwo pomienione, przychodząc w pomoc tym z mieszkańców, którzy dotknięci chorobą, wypadkami losu, lub nieszczęściem, nie są w stanie opędzić swych potrzeb, — udziela wsparcie: w lekarstwach, pieniądzech, leguminach i drzewie. Przychodzącym ubogim rozdaje codziennie za opłatą kop. 2½ (groszy 5) od osoby, obiady złożone z potraw prostych, lecz pożywnych i zdrowych — bezpłatnie, porceye zupy rumfordzkiej.

Liczba osób zasilonych lub wspartych przez Warszawskie Towarzystwo Dobroczynności, wynosi w przecięciu 2 do 2300 osób, miesięcznie.

Rozporządzenia dotyczące się zakładów dobroczynnych w 1845 roku, wydane, były następujące:

1. JON XIĄŻE NAMIESTNIK Królestwa, na przedstawienie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, zezwolił raczyli aby domy schronienia w parafjach dawniej szpitalami zwane, uwolnione były od pomniejszenia (wszelkich podatków i ciężarów tak skarbowych jakoteż miejskich i innych).

2. W celu ujednostajnienia nazw szpitali i nadania im znamion religijnych, przyjęto za zasadę mianować szpitale od imion tych świętych, na pamiątkę których instytutu urządzone zostały, lub których szpitale za szczególnych patronów obiorą.

Stosownie do tego, nadano następujące nazwy: szpitalowi w Kaliszu, Stój Trójcy. W celu rozwinienia opieki nad ubogimi, w Piotrkowie, ditto, w Warszawie, Stój Joanny, w Koniecpolu, Stój Joanny.

Oprócz szpitali działały również:

- Zakłady Przytułkowe, dla starców, ubogich i kalek
- Zakłady Wychowania

Zakładów wychowania niemowląt i dzieci w roku 1845 było 6, a mianowicie:

1. Dom podrzutków przy szpitalu Dzieciątka Jezus
2. Instytut głuchoniemych i ociemniałych
3. Instytut 3-go Kazimierza dla sierot płci żeńskiej
4. Dom sierot i sale ochron zostające pod opieką warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności
5. Instytut moralnie zaniedbanych dzieci
6. Sala ochrony ubogich dzieci w Kaliszu

Opiekę nad ubogimi sprawował Instytut Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności. Instytucja zapewniała opiekę dzieciom ubogich rodziców, darmowe posiłki. Prowadziła Domy Sierot, które trudniły się wychowaniem młodzieży i przygotowaniem do pracy rzemieślniczej. Instytut starców, który urządzony był w gmachu Towarzystwa, dawał schronienie i pomoc mieszkańcom Warszawy, którzy po wyczerpaniu zasiłków zarobionych w ciągu całego życia, w wieku niemocy nie są zdolni do pracy. Opiekę nad ubogimi należącymi do danej parafii sprawowana była przez dozory parafialne.

Omawiane i prezentowane w formie tabel zasiłki z kas rządowych i ofiary osób prywatnych na rzecz Zakładów sprawujących opiekę nad ubogimi. →

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI
W BIBLIOTECIE CYFROWEJ](#)

Zapisy i darowizny przez osoby prywatne na rzecz ubogich i instytucji
w roku 1845 poczynione, były następujące:

Ner. kolejny	Imiona i Nazwiska Testatorów i Dobrodziejów	Wymienienie obdarowanego instytutu	Z a p i s y		
			w kapitalach		w rozmaitych przedmiotach
			R.	sr. kop.	
1	Józef Ciołek Poniatowski	na stały fundusz dla wsparcia włościan wsi Tuszewa w guberni Lubelskiej, w nieszczęśliwych pożarach lub innych tym podobnych wypadkach	3,000	—	} polowę majątku jaki po testatorze pozostał.
2	Leopold Samuel Neuman	na rzecz domu przytulku starców i kalek wyznania ewangelicko-augsburskiego, i szpital tegoż wyznania	1,200	—	
3	Michał Murzynowski	na dom schronienia w Świeżynie	450	—	
4	Edward, Alexander i Jan bracia This	na zakład osierociłych wychowanców zostających pod opieką Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności	450	—	
5	Maryanna Sawicka	dla szpitala Sgo. Ducha pp. Marcinkanek w Warszawie	450	—	
6	Stefan Czerechowicz	dla domu schronienia parafii Siedce	225	—	
7	Michał Szumkowski	dla instytutu głuchoniemych i ociemniałych w Warszawie	150	—	
8	Fryderyk Wilhelm Lindenberg	dla szpitala w Częstochowie	150	—	
9	Franciszka Gliszczyńska	dla szpitala w Kutnie	37	50	
		dla osób wstydzących się zebrać	67	50	
10	Andrzej Łaszewski	na użytek dobroczynny	18	—	
11	Antoni Górski	dla domu schronienia w Łży na stały fundusz dla Towarzystwa Dobroczynności w Lublinie	45	—	
12	Anna Bernardt	dla szpitala Sgo. Łazarza w Krasnymstawie	75	—	
			30	—	

ną została do stanu nierównie wyższej doskonałości. Już dziś przypadkowie tylko dostrzegamy budowli, które bez względu na położenie, na rozkład, na przeznaczenie, obracane na domy przytułku i zdrowia, zamiast oczekiwanych korzyści, szerzyły tylko postrach i wstręt powszechny. Sąsiednie narody przejęte niezaprzeczoną prawdą, iż dowodem troskliwości i opieki Monarchów nad swojemi ludami, dowodem oświecenia i cywilizacji narodów, są owe instytuta dobroczynne, iż stosowna ich budowa i całe urządzenie najzbawienniejsze przynosząc korzyści, stają się skromną wprawdzie, ale wznioślejszą i okazalszą ozdobą miast, nad wspaniałe i pyszne pałace; nie zaniechały całą zwrócić uwagę i usiłowania swoje, ku ulepszeniu i udoskonaleniu téj części administracji.

Wśród tak ogólnej dążności, z miłym sercu uczuciem wyznać przychodzi, że i u nas nadeszła chwila pożądana, w której przy czynnej i troskliwej opiece rządu, przy bezinteresowném poświęceniu się wielu pojedynczych osób, z niepospolitą gorliwością w przedmiocie tyle ludzkości dotyczącym, pracować nie bezkorzystnie poczęto.

W krótkim przeciągu czasu uporządkowano dawniej już exystujące zakłady, poruczając ich zarząd i dozоровanie światłej i troskliwej opiece, utworzono nietylko w stolicy, ale i na prowincyach liczne nowe instytuta, w których urządzeniu szczególnież miano na pieczy, iżby unikając wszelkich zbytkowych wydatków, nie przepomnieć niczego, coby tylko do właściwych i koniecznych potrzeb należyć mogło. Nie z małym upodobaniem przeto, mówić mi tu przychodzi o szpitalu wyznania mojżeszowego, który jeszcze przed niezbyt dawnym czasem, znajdował się w stopniu największego zaniedbania i nieładu, a dziś doprowadzony do stanu porządku, że tak powiem świetności, policzyć się może do najlepszych zakładów tego rodzaju w stolicy. — Ile zaś przyzwoite urządzenie wewnętrzne, dobra administracja, należyta służba lekarska, czystość, porządek, istotnych zlewając ko-

Koehler Ludwik

Zdanie sprawy z czynności rocznych w Oddziale Chirurgicznym Szpitala Starozakonnych w Warszawie: od dnia 1 Stycznia, do 31 Grudnia 1835 rok 1836

Autor, Ludwik Koehler - lekarz medycyny i chirurg, był także lekarzem dyrygującym w Szpitalu Starozakonnym w Warszawie.

W początkowej części dzieła dowiadujemy się jak funkcjonowały w XIX wieku różnego rodzaju zakłady dobroczynne i jak ogromną rolę pełni należyte przygotowanie lekarzy ale także zarządzanie instytucją oraz odpowiednie dostosowanie budynku.

rzyści; porównawczy rzut oka na wypadki otrzymane w ciągu lat 15 najmówniejszym będzie tego dowodem.

R o k	do pozosta- łych z roku zeszłego	przybyło	umarło	wyleczo- nych wy- szło	pozostało na rok przyszły	stosunek śmiertelno- ści	koszta utrzymania	
							złote	grosze
1821	100	583	76	505	102	11 $\frac{1}{7}$	73,967	26
1822	102	1,004	137	832	137	12 $\frac{2}{3}$	72,917	18
1823	137	1,039	154	890	132	13 $\frac{1}{10}$	67,574	1
1824	132	938	135	808	127	12 $\frac{2}{3}$	56,934	16
1825	127	860	120	729	141	12 $\frac{2}{3}$	57,810	19
1826	141	932	115	816	142	10 $\frac{2}{3}$	56,548	27
1827	142	933	160	774	147	14 $\frac{2}{3}$	64,316	7
1828	147	1,362	155	1,155	199	10 $\frac{2}{3}$	79,645	9
1829	199	1,509	146	1,417	185	8 $\frac{1}{3}$	77,325	23
1830	185	1,320	147	1,186	172	9 $\frac{1}{10}$	99,444	—
		10,640	1,345	9,112	172	12 $\frac{2}{3}$	706,484	26

W przeciągu więc lat dziesięciu, z 10,640 chorych leczonych w zakładzie, uzdrowionych opuściło instytut 9,112 osób, umarło zaś 1,345, stosunek śmiertelności był 12 $\frac{2}{3}$ na stu, czyli z 8 umierał jeden; koszta utrzymania wynosiły w tymże przeciągu czasu 706,484 złp. 26 gr. oprócz długu zaciągniętego 64,277 złp. która to summa dopiero w następnych latach wypłaconą została, tak, iż właściwie koszta tego decenium, czyniły 770,761 złp. 26 gr.

W następnych pięciu leciech, pomimo licznych wpływów najnieprzyjajniejszych, pomimo przemiany lokalu, pomimo niszczącej cholery, nietylko że ilość chorych w szpitalu pomoc i ratunek znajdujących, nieporównanie była liczniejszą, ale i koszta poniesione bezstosunkowo mniej były znaczne, i tak:

R o k	do pozosta- łych z roku zeszłego	przybyło	umarło	wyleczo- nych wy- szło	pozostało na rok przyszły	stosunek śmiertelno- ści	koszta utrzymania	
							złote	grosze
1831	172	2,632	628	1,939	246	22 $\frac{2}{3}$	78,183	26
1832	246	1,759	227	1,591	187	11 $\frac{3}{10}$	114,384	18
1833	187	1,818	163	1,651	191	8 $\frac{1}{3}$	101,046	22
1834	191	2,248	184	2,084	171	7 $\frac{1}{2}$	94,846	6
1835	171	2,321	220	2,085	187	8 $\frac{2}{3}$	94,843	25
		10,950	1,422	9,350	187	12 $\frac{1}{11}$	483,305	7

przykład godny naśladowania, urządzając już roku 1812 szkoły dla osób poświęcających się z powołania do usługi chorych. W tych instytutach całe nowego rodzaju, przyjmowano osoby płci obojgiej. Do wstępu, wiek młody, czerstwość, zdrowe ułożenie, dobre i moralne prowadzenie się, były najpierwszemi warunkami; po odbytych rocznych kursach, nauki teoretycznej, zastosowanej dla osób tego powołania i następnie praktycznych wiadomości i wprawy, publicznie składane examina, stawiały ich w możliwości uzyskiwania stopnia i upoważnienia rządowego do pełnienia obowiązków ku posłudze chorych. W roku 1814 otworzono pierwszy podobny zakład przy wielkim szpitalu w Strasburgu, a następnie, lubo nie w takiej rozciągłości, tego rodzaju urządzenia powstały po wielu miastach znakomitszych w Niemczech, mianowicie: w Monachium, w Karlsruhe, w Heidelbergu, w Luzern w Szwajcaryj, a nakoniec przed czterema laty w Berlinie, gdzie ten piękny zakład teraz w całej swojej świetności pod przewodnictwem Tajnego Rady Kluge, Professorów Dieffenbach i Gedike najpiękniej istnieje.

W pomienionym instytucie każdoroczne rozpoczęcie wykładów naukowych poprzedzano ogłoszaniem i zawezwaniem przez pisma, ażeby osoby posiadające przyzwoite usposobienia i chęć oddania się temu powołaniu, stawiały się zaopatrzone w świadectwa udowodniające ich moralnego prowadzenia się. Przy wyborze osób mając wzgląd na ich zdatości, zwracano szczególnie uwagę na złożone świadectwa, na stosowny wiek, nieodrażającą powierzchowność i zdrowy układ ciała, kładąc z resztą za konieczny warunek, ażeby przynajmniej czytać umiały. Nabożeństwo wśród którego kapłan wystawia całą ważność powołania, odbywa się na wstępie i po ukończeniu każdego roku. Wiadomości teoretyczne wykładane bywały dotąd według pisemka Prof. Dieffenbacha z dopełnieniami jakich potrzeba wymagała. Praktyczne nauki udzielano w głównym szpitalu, gdzie osoby uczące się, pełniły obowiązki posługaczy i posługaczek nadkompletnych przez ciąg dwumiesięczny; przez który to czas mieszczone i żywione w samymże instytucie, ulegały najściślejszej kontroli ze

Wyraźnie widać
to na przykładzie
szpitala
Mojżeszowego,
który znajdował
się stopniu
ogromnego
zaniedbania
i nieładu, a pod
właściwym
zarządzaniem
zmienił się
w najlepszy
zakład tego
rodzaju w stolicy.

ZDANIE SPRAWY

z Czynności rocznych w Oddziale chorych chirurgicznych
SZPITALA STAROZAKONNYCH W WARSZAWIE.

Do pozostałości chorych z 1834 roku, 92 mężczyzn i 79 kobiet, ogółem 171 osób, przybyło w ciągu 1835 roku, 1,297 mężczyzn i 1,024 kobiet, ogółem 2,321 osób. Znajdowało się przeto w leczeniu ogółem chorych 2,492, z których opuściło szpital w stanie uzdrowienia 1,148 mężczyzn, 937 kobiet, razem 2,085 osób; umarło 140 mężczyzn, 80 kobiet, razem 220 osób; pozostało zaś w trakcie leczenia na rok przyszły, 101 mężczyzn, 86 kobiet, ogółem osób 187.

I w tym roku podobnie jak we dwóch poprzednich, największa liczba chorych, weszła była do szpitala w miesiącu sierpniu, 120 mężczyzn, 99 kobiet, razem 219 osob; najmniejsza ilość chorych przyjętą była w Grudniu, 101 mężczyzn, 71 kobiet, razem 172 osób.

Największą liczbę uleczonych, wypisano z zakładu w miesiącu Sierpniu, bo 103 mężczyzn, 95 kobiet, razem 198 osób; najmniejsza liczba opuściła szpital w miesiącu Październiku, 77 mężczyzn, 64 kobiet, razem osób 141.

Największa śmiertelność okazała się w miesiącu Kwietniu, 19 mężczyzn, 10 kobiet, razem 29 osób; najmniejsza zaś w miesiącu Lipcu, bo tylko 7 mężczyzn, 3 kobiet, razem 10 osób przeniosło się z życia do wieczności.

W liczbie tych 2,492 chorych będących przedmiotem starań naszych lekarskich w ciągu całego roku, znajdowało się: w oddziale chorych wewnętrznych i gorączkowych 802 mężczyzn, 628 kobiet, razem 1,485 osób, z których uleczonych, lub w stanie znacznie polepszonego zdrowia, opuściło zakład 694 mężczyzn, 560 kobiet, razem 1,254 osób; umarło 112 męż-

Oprócz statystyk
(przyjęć, zgonów,
wyleczonych, kosztów)
autor sprawozdania
zamieścił w nim opisy
najważniejszych
przypadków.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ
PUBLIKACJI
W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)

WAŻNIEJSZE WYPADKI CHIRURGICZNE.

Prolapsus ani.

Dziewczynka ośmioletnia, Szyfre Ejchel, wejrzenia skrofulicznego, słabowita, delikatna, przyniesiona do szpitala dnia 16^{to} Września dla wypadnięcia kiszki odchodowej, na dobre ośm cali. Błona szluzowa części wypadłej, była w mocnym stopniu rozdrażnienia zapalnego, w niektórych miejscach nawet owrzedzona. Wielka skłonność do zatwardzenia i nadużycie czopków mydlanych, środka ulubionego u tej klasy gminu; przy pokarmach po większej części suchych, mącznych, zamięszkaniu wilgotném i zepsutém powietrzu; nędza, niechlujstwo, były jedynemi i zapewne nazbyt dostatecznemi przyczynami powodowemi, powstałego cierpienia; obkładania zrazu z wody ciepłej, dla złagodzenia rozdrażnienia miejscowego, kąpiele wolnawe, pokarmy lekko-pożywne, środki rozwalniające wewnątrz, pierwsze stanowiły zalecenia lekarskie; odprowadzanie części kiszki wypadłej, wstrzykiwania z wody zimnej, z wody z lodem, z wina czerwonego, z dodatkiem catechu i różnych środków mocno ściągających, następnie użyte nie przynosiły żadnych korzyści, zdawały się nawet szkodliwemi, przez wzbudzenie ogólnego rozdrażnienia. Zaniechawszy więc przez dni kilka wszelkich leków, użyliśmy następnie środka przez Dr^a Schwarz zachwalanego, mającego prawie wyłącznie działać w tego rodzaju cierpieniach. Nux vomica w małych ilościach.

Dr Schwarz w ciągu dziesięcioletniego użycia tego środka, znalazł go nie tylko niezawodnym w wypadnięciu kiszki u dzieci, ale nawet u osób dorosłych w przypadkach zupełnie zastarzałych, lekarstwem pewnem i niewątpliwem. Trzymając się przepisów autora, zalecilismy 2 grana extr. wroniego oka rozpuszczonego, w 2 drachmach wody czterzy razy dziem po 10 kropli używać. Już trzeciego dnia polepszenie było uderzające, a 17^{to} przy stopniowém podwyższaniu doz aż do 20 kropli, dziecię zupełnie uleczone, mogło być rodzicom zwrócone; zatrzymaliśmy go wszelakoż dla większej pewności, do dnia 9^{to} Grudnia, przez

OGÓLNE PRZEPISY

DLA ZARZĄDU

SPRAW WEWNĘTRZNYCH

KRÓLESTWA POLSKIEGO.

W § 52 ustawy o zarządzie służby zdrowia w Królestwie Polskiem powiedziano:

1. Do zajęcia posady Inspektora Urzędu Lekarskiego Gubernialnego lub miasta Warszawy, potrzeba mieć stopień doktora medycyny i chirurgii lub doktora medycyny, albo przynajmniej medyko-chirurga. Do wszystkich innych posad, zwłaszcza lekarskich, przynajmniej stopień lekarza; na akuszera, stopień akuszera; na assessora farmaceutycznego, stopień aptekarza; na assessora weterynaryi, stopień lekarza weterynaryi.

Rozporządzenie dotyczące otrzymywania przez lekarzy w służbie rządowej zostających, wyższych stopni lekarskich Warszawa 1839

Zawiera szczegółowe przepisy dotyczące lekarzy podlegających służbie rządowej, możliwości awansu i uzyskania wyższych stopni naukowych. 52 ustawa o zarządzie służby zdrowia w Królestwie Polskiem mówi, jakie należy spełniać wymogi formalne: złożony egzamin administracyjno-lekarski, odbyte lata praktyki lekarskiej.

Naczelnym urzędem w administracji służbą zdrowia w XIX wieku był Urząd Lekarski.



E.C. Leclercq „The physician's verdict”, 1857

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI
W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)

2. Do zajęcia posad Inspektora i lekarzy obwodowych, potrzebne jest świadectwo przekonywające o celującej lub dostatecznej zdolności osoby do sprawowania obowiązków z pożytkiem dla kraju. Świadectwa takowe nieinaczéj winne byćz wydawane, jak w skutek examinu złożonego przed władzą examacyjną lekarską, na mocy przepisów w tym względzie wydanych.

Rada Lekarska Królestwa, podług przepisów Najwyżéj zatwierdzonych w dniu 28 Grudnia r. 1838, mocna jest, oprócz udzielania tak jak poprzednio stopni naukowych lekarza i doktora, przyznawać także stopnie sztabs-lekarza i medykochirurga; weterynarzom zaś, stopień starszego lekarza weterynaryi. Stopnie te naukowe, równie jak i stopnie doktora medycyny, tudzież dawnieź udzielane stopnie magistrów medycyny i chirurgii, przy wejściu do służby w Cesarstwie, nadają osobom które takowe posiadają, prawo liczenia się w klassie 8^{méj}, a w Królestwie do posad odpowiednich téjże klassie.

752
1314.
PAMIĘTNIKÓW

TOWARZYSTWA
LEKARSKIEGO WILENSKIEGO.

T o m I.

W I L N O. NAKŁADEM I DRUKIEM IÓZEFA ZAWADZKIEGO TYPOGRAFA
IMPERATORSKIEGO UNIwersYTETU.

1 8 1 8.

Wilno - Towarzystwo Lekarskie

***Pamiętników Towarzystwa Lekarskiego
Wileńskiego t.1
Wilno, 1838***

Towarzystwo Lekarskie Wileńskie, założone w 1805 r., zbierało specjalistów z dziedziny medycyny - lekarzy, chirurgów, aptekarzy z terenu wileńskiego, oczywiście na zasadzie dobrowolnego członkostwa. Pierwszy tom Pamiętników zawiera raporty oraz korespondencję pomiędzy członkami, dotyczącą zagadnień medycznych. Na pierwszy plan wysuwają się dość charakterystyczne dla tamtego okresu kwestie, czyli problematyka chorób zakaźnych oraz medycyny wojskowej. Jakkolwiek, wydawnictwo zawiera również znaczną liczbę publikacji autorstwa członków Towarzystwa poruszających szereg zagadnień z różnych gałęzi medycyny, jak urologia, farmakologia, czy operacje chorób przewodu pokarmowego.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI](#)

Pamiętników Towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego t.2 1836

Dzieło zawiera 32 rozdziały, we wstępie dowiadujemy się szczegółów z historii towarzystwa, kiedy zostało powołane i jaka była liczba członków, w jakich okolicznościach został nadany tytuł „Imperatorskiego”. Możemy prześledzić zaprotokołowane zmiany urzędników i wybory nowych członków, częstotliwość i przebieg obrad.

SCZEGUŁY HISTORYCZNE O TOWARZYSTWIE.

I. ZASCZYCENIE TOWARZYSTWA TYTUŁEM IMPERATORSKIEGO.

O zaszczytce tym otrzymało Towarzystwo bezpośrednio od JOX. Ministra uwiadomienie, którego przekład z rossyjskiego następuy:

Ministryum spraw duchownych i oświecenia narodowego. Do Towarzystwa lekarskiego wileńskiego.

Departament oświecenia narodowego. „IMPERATOR JEGOMOŚĆ, Oddział III. wedle zdania Komitetu PP. Stół 2. Ministrów, na skutek przedstawienia moiego, Nay-

w Petersburgu 19 Listopada 1819 r. miłościwiey zezwolił, ażeby Towarzystwo lekarskie

Nº. 3541.
O mianowaniu Towarzystwa lekarskiego wileńskiego IMPERATORSKIEM.

Wileńskie miaowało się IMPERATORSKIEM.

„ Uwiadaniając o tém Towarzystwo, potrzebném znajduię dodadz, że przy téy okoliczności doprowadzone było do Naywyższey wiedzy o poświęceniu dla JEGO MAJESTATU od Towa-

Opis uroczystości i Oda na pamiątkę urodzin doktora Jennera - wynalazcy wakcyny - napisana przez J. Szydłowskiego, kończy pierwszą część.



E.-E. Hille „Edward Jenner vaccinating a boy”, obraz olejny

XXXVII

ODA NA PAMIĄTKĘ URODZIN DOKTORA
JENNERA WYNALAZCY WAKCYN.

P R Z E Z

J. SZYDŁOWSKIEGO

Ἰητρος δὲ ἑνατος ἐπιτάμειρος πρὸ πάντων ἀνθρώπων

ΗΟΜΕΡ. ΟΔΥΣΣ. Δ. σιγ. 251.

Lekarz doskonały wyższy jest nad wszystkich ludzi.

*T*wórcA nauk i swobody
Greczyn, łamiąc karki wrogów,
Wesołe sprawował gody,
I ludzi przemieniał w bogów.
Chłopcy i czyste dziewczęta,
Zdobiąc okazałe święta,
Uwielbiały bohatera.
Chwała wam wielkie przykłady!
Świat młody w starego ślady
Poszedł: i sławi JENNERA.



Edward Jenner, obraz olejny

II. O szczególniejszym charakterze febr w Litwie panujących przez doktora Józefa Franka.	25
III. Postrzeżenie choroby kołowatością tylną zwaną, która po mocnym na grzbiet upadnięciu nastąpiła, przez dokt. Franciszka Wróblewskiego. . . .	38
IV. O iednym przypadku śmierci nagłej, postrzeżenie dokt. Józefa Franka. . . .	45
V. O pożytku szwu gwoździstego (sutura clavata) przy operacji wargi zaięczy przez dokt. Wacława Pelikana.	51
VI. Wiadomość o wodach selcerskich szlązkich podana przez doktora Jana Wolfganga.	62
VII. Historia choroby angor pectoris zwaną przez dokt. Józefa Franka. . . .	65
VIII. Wiadomość o nowym pierwiastku odkrytym w opium przez doktora Jana Wolfganga.	74
IX. Niektóre postrzeżenia ściągające się do chorób serca, worka sercowego i aorty przez dokt. J. Franka.	78
X. O kurczu kołowatym, emprostotonus zwanym, przez dokt. Karola Meyera. . .	92
XI. Opisanie skutków ze złamania kości przedramiennéj nastąłych, przez me- dyko-chirurga Franciszka Vitzelka. . . .	97
XII. Postrzeżenie gwałtownego zapale- nia mózgu zdarzonego w czasie wo-	

Kolejne części to
wiadomości i opis
chorób, które panowały
w Wilnie i okolicach
w latach 1817-1820

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI
W BIBLIOTECY CYFROWEJ](#)

dnzy puchliny po skarlatynie przez dokt. Franciszka Wróblewskiego.	113
XIII. Postrzeżenie zapalenia błon móz- gowych śmiercią ukończonę, przez dokt. M. Mianowskiego.	120
XIV. O przeżuwaniu pokarmów u ludzi na umyśle obtłkanych (ruminatio ma- niacorum) przez doktora Jana Andrzeia Lobenweina.	127
XV. Postrzeżenie otoku udou ego (absces- sus femoris) przez Szt. lekarza Józefa Kurzątkowskiego.	141
XVI. Postrzeżenie zapalenia kiszki gru- bój colon zwaną, przez tegoż.	145
XVII. Historia prawdziwego trądu ra- zem z koltunem w iednój i teyże samój osobie, opisana przez dokt. J. Franka. . .	151
XVIII. Historia guza arteryjno-krwi- stego (aneurisma) arteryi grzbietowój członka męzkiego przez d. W. Pelikana. .	156
XIX. O szczególnych własnościach głó- wnicy żytniej (secale cornutum) w przy- padkach ciężkiego rodzenia, przez do- ktora Macieja Barankiewicza.	164
XX. O prawach i zaszczytach niewiast brzemiennych, tudzież o ich obowią- zkach przez dokt. M. Mianowskiego. . .	197
XXI. O pasku przechodzącym (zoster migrans), postrzeżenie dokt. J. Andrzeia Lobenweina.	240

Instrukcja dla akuszera miejskiego Warszawa, 1838

Мѣсяць, день, часъ въ котораго Акusherъ прибылъ къ роженцу. (Miesiąc, dzień i godzina, o której Akusher przybył do rodzącej.)	Относительно женщины. (Co do niewiasty.)		Относительно родовъ. (Co do porodu.)		Относительно младенца. (Co do дитяти ново-народзенаго.)		Въ какомъ состоянiи здоровье было въ послѣдствiи, и если въ худомъ, то отъ чего и чѣмъ это кончилось. (Jaki był stan zdrowia następnу? jeśli niepomysłny, przy jakiej pomocy i jak się ukończył?)	ПРИМѢЧАНІЯ. (UWAGI.)
	Имя и прованіе. (Imię i Nazwisko.)	Мѣсто жителства. (Mie scie zamieszkania)	Время беременности, послѣдствіе, и каковыя средства употреблены, и каковыя пособія даны предъ родами и съ какою успѣхомъ. (Czas ciąży, i jeżeli zagraża porodowi, jakie mogły być do tego przyczyną, i z jakim skutkiem udzielona została pomoc?)	Суть и способъ родовъ. (Jaka pomoc udzielana przy porodzie, i jakie były do tego wskazanія, tudzież, z jakim skutkiem.)	Како дѣло пошло при родахъ, какия бѣды, и каковыя успѣхи. (Jaka pomoc udzielana przy porodzie, i jakie były do tego wskazanія, tudzież, z jakim skutkiem.)	Годное предъ роженіемъ состоянiе и сила новорожденнаго: если сила родилца нежна была, то когда послѣдовала смерть: предъ, или послѣ родовъ; не была ли она сонливая; была ли прѣдъ роженіемъ, какия имела и съ какою успѣхомъ. (Dokładne oznaczenie stanu zdrowia i siły nowo-народзенаго дитяти: jeżeli ni żywym urodził się oznaczyć kiedyśmierć, mogła nastąpić, przed, lub po porodzie, czy nie była omdlałą; czy były przedsiębrane jakie środki leczenia, i z jakim skutkiem.)		

Broszura zawiera zebrane w 12 punktach instrukcje dla akuszera miejskiego miasta Warszawy, opublikowane w dwóch językach, wraz ze schematem Dziennika czynności Miejskiego Akuszera.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI](#)
[W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)

**Sprawozdanie z czynności lekarsko-
chirurgicznych Szpitala Dzieciątka Jezus
w roku 1848
Warszawa, 1849**

Publikacja podzielona jest na dwie części: statystyczną oraz lekarską. W pierwszej części czytelnik może zapoznać się z zebranymi w danym roku statystykami liczbowymi dotyczącymi pomocy lekarskiej udzielanej przez personel Szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie. W podanych liczbach można ujrzeć przykry, ale właściwy okresowi historycznemu obraz życia ludności głównie z mniej zamożnych sfer, objawiający się m.in. wysokim procentem śmiertelności noworodków czy umieralności na choroby zakaźne. W części lekarskiej zawarte zostały opisy konkretnych przypadków medycznych, z którymi radził sobie personel szpitalny, od chorób zakaźnych do amputacji członków.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI
W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)

1493.
SPRAWOZDANIE
Z CZYNNOSCI
LEKARSKO-CHIRURGICZNYCH

SZPITALA DZIECIĄTKA JEZUS

w roku 1848, 1848

przez

NACZELNEGO LEKARZA SZPITALA

Dr. Le Brun.

Biblioteka Towar. Lekarsk.
gub. Łobelskiej

WARSZAWA.

1415
W DRUKARNI GAZETY CODZIENNEJ, NA PLACU ZA ŻELAZNĄ BRAMĄ,

Nr. 953,

przy rogu ulic Przechodniej i Ptasiej,

1849.

**Četyrkin, Roman
Sergeevič
Wyjaśnienie §48
ustawy dla
farmaceutów
Warszawa 1839**

В № 29 - XXII

ПОЯСНЕНИЕ

КЪ § 48 УСТАВА
ДЛЯ ФАРМАЦЕВТОВЪ.

*4415
Farmaceuty - Ustawo-
dawnostwo*

WYJAŚNIENIE

§ 48 USTAWY
DLA FARMACEUTÓW.



Broszura zawiera szczegółowe wyjaśnienie przepisów prawnych dotyczących produkcji i wydawania specyfików dostępnych na receptę lekarską przez aptekarzy.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ
PUBLIKACJI W BIBLIOTECE
CYFROWEJ](#)

Sprawozdanie czynności lekarsko- chirurgicznych Szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie w roku 1843 Warszawa, 1844

Sprawozdanie z roku 1843 rozpoczyna się pozytywnym, wręcz podniosłym akcentem, podkreślając okoliczność odwiedzenia Szpitala przez Monarchę i wysokich rangą urzędników królewskich oraz idącą za tym konkretną pomoc finansową na renowację i dalsze funkcjonowanie placówki. Dalej niestety następuje powrót do brutalnej rzeczywistości, to znaczy statystyk śmiertelności wśród dzieci i noworodków, a także opisów leczenia konkretnych przypadków medycznych, które przytrafiły się pacjentom Szpitala. W części poświęconej procedurom lekarskim zawarto ryciny prezentujące opisywane problemy medyczne.

[PRZEJDŹ DO PEŁNEJ PUBLIKACJI W BIBLIOTECE CYFROWEJ](#)



*Tomasi Tomdzicki Parobek i Rycownik
Wse Powiatu Czerskiego
wieku lat 23.*

Lista zaprezentowanych publikacji:

- Instrukcja dla lekarza obwodowego (przejrzana przez Radę lekarską i przyjęta na posiedzeniu ogólnym Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego), 1838. [online]. Warszawa. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9874/LTL_BG5421.pdf
- LEKARSKA, Rada, 1838. Instrukcja dla lekarza Miasta Warszawy : (przejrzana przez Radę lekarską i przyjęta na posiedzeniu ogólnem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego) [online]. wydawca nieznany. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9972/LTL_BG5439.pdf
- NIEZNANY, 1838. Przepis porządku załatwiania interesów w Zarządzie Głównego Inspektora Służby Zdrowia i w Radzie Lekarskiej [online]. nieznany. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9960/LTL_BG5424.pdf

Wszystkie publikacje dostępne są w Domenie Publicznej

Lista zaprezentowanych publikacji:

- DOBROCZYNNYCH., Rada Główna Opiekuńcza Zakładów (red.), 1846. Zdanie Sprawy z Działań Szpitali i Zakładów Dobroczynnych w Królestwie Polskiem za Rok 1845 [online]. 1846. [wydawca nieznany]. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9920/LTL_BG40283.pdf
- KOEHLER, Ludwik, 1836. Zdanie sprawy z czynności rocznych w Oddziale Chirurgicznym Szpitala Starozakonnych w Warszawie : od dnia 1 Stycznia, do 31 Grudnia 1835 rok [online]. 1836. w Drukarni Rządowej przy ulicy Danielewiczowskiej N. 617. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9922/LTL_BG40340.pdf
- Rozporządzenie dotyczące otrzymywania przez lekarzy w służbie rządowej zostających, wyższych stopni lekarskich, 1839. [online]. Warszawa. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9944/LTL_BG5347.pdf
- Pamiętników Towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego Tom 2, 1821. [online]. nakładem Józefa Zawadzkiego. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9956/LTL_BG39612_2.pdf

Wszystkie publikacje dostępne są w Domenie Publicznej

Lista zaprezentowanych publikacji:

- Instrukcja dla akuszera miejskiego, 1838. [online]. [dostęp: 16 czerwiec 2023]. Dostępny w Internecie: <http://dlibra.umlub.pl/dlibra/publication/4649/edition/4417/content>
- ČETYRKIN, Roman Sergeevič, 1839. Wyjaśnienie § 48 ustawy dla farmaceutów [online]. 1839. Warszawa. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9878/LTL_BG5425.pdf
- LE BRUN, Aleksander Antoni, 1849. Sprawozdanie z czynności lekarsko-chirurgicznych Szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie w roku 1848 [online]. 1849. nieznany. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9973/LTL_BG5453.pdf
- Pamiętników Towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego Tom 1., 1818. [online]. nakładem Józefa Zawadzkiego. [dostęp: 24 lipiec 2023]. Dostępny w Internecie: http://dlibra.umlub.pl/Content/9955/LTL_BG39612_1.pdf

Lista zaprezentowanych grafik:

- Edward Jenner. Oil painting. Dostępny w domenie publicznej.
<https://wellcomecollection.org/works/ca86xk2y>
- Edward Jenner vaccinating a boy. Oil painting by E.-E. Hillemacher, 1884. Dostępny w domenie publicznej.
<https://wellcomecollection.org/works/tr7x4acf>
- The physician's verdict. Oil painting by Emile Carolus Leclercq, 1857. Dostępny w domenie publicznej.
<https://wellcomecollection.org/works/hfqmh5qg>
- A physician examining a gypsy child with a stethoscope outside a tent on the side of the road. Halftone by Swain after W. Small, 1898. Dostępny w domenie publicznej.
<https://wellcomecollection.org/works/psyguycu>

Kuratorzy i autorzy wystawy: pracownicy Biblioteki Uniwersytetu Medycznego
w Lublinie, Działu Cyfrowego Udostępniania Zbiorów z Pracownią Kserograficzną

Karol Balicki
Agata Piekarczyk
Aleksandra Pietrzyk
Bartłomiej Lis

Publikacja dostępna na licencji: Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe ([CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/))

